

LUNDS
UNIVERSITET

Socialhögskolan

Ungdomars attityder till nätdrogen Spice

Lovisa Stiverius & Rebecka Norberg

Kandidatuppsats SOPA 63

VT 2015

Handledare: Torbjörn Hjort

Examinator: Weddig Runquist

Abstract

Authors: Rebecka Norberg and Lovisa Stiverius

Title: Young people's attitude towards Spice [Translated title]

Supervisor: Torbjörn Hjort

Assessor: Weddig Runquist

The aim of this study was to examine what students in the final grade of high school in Helsingborg attitudes were towards the legal high, Spice. We also wanted to study the use of the drug and if there were any differences in both use and attitude according to gender. The study is based on a quantitative study in which a total of 81 questionnaires were handed out at two different schools, and four different classes in Helsingborg. The gender perspectives were used as a theory to explain the possible gender differences. To obtain a holistic view of the young people's attitude to Spice we chose to put the drug in comparison with Cannabis.

The results of the study showed that about 10 percent of the students had used Spice and that there were more guys than girls who had used it. There was a generally negative attitude towards Spice among both genders. It showed that the students thought that Spice was dangerous and deadly. The students did not want the drug to be legal to consume. But almost 18, 5 percent wanted Cannabis to be legalized. The students that had consumed Spice had also used Cannabis.

Keywords: High school students, gender, legal highs, Spice, Cannabis.

Förord

Vi vill rikta ett stort tack till vår handledare Torbjörn Hjort som hjälpt och stöttat oss under studiens gång. Vi vill även tacka alla respondenter och skolor som gjort denna studie möjlig. Slutligen vill vi också tacka våra nära och kära som lyckats stå ut med oss under denna tid!

Lovisa & Rebecka

Helsingborg

Innehållsförteckning

1. Inledning	6
1.1 Problemformulering	6
1.2 Syfte och frågeställningar	8
2. Nätdrogen Spice- en bakgrund	9
2.1 Vad är Spice?	9
2.2 Hur påverkas kroppen vid användning av Spice?	10
2.3 Begrepp	11
3. Kunskapsläget	12
3.1 Internationellt och nationellt	12
3.2 Användning av Spice och Cannabis.....	13
3.4 Könsskillnader i användning	15
3.5 Teori om genus och droger	16
4. Metod och metodologiska överväganden	18
4.1 Val av metod	18
4.2 Metodens förtjänster och brister.....	19
4.3 Urval och avgränsning	20
4.4 Utformning av enkät	21
4.4.1 Pilotstudie	23
4.5 Bortfall	23
4.6 Metodens validitet och reliabilitet.....	23
4.7 Analys och bearbetning av materialet	25

4.8 Forskningsetiska överväganden	25
4.9 Litteratursökning	26
4.10 Arbetsfördelning	26
5. Resultat och analys	27
5.1 Spice- och Cannabisanvändning	27
5.2 Attityd till Spice och Cannabis	31
5.3 Könsskillnader.....	37
5.3.1 Användning	37
5.3.2 Attityd till Spice och Cannabis	38
5.4 Sammanfattning av resultat.....	41
6. Slutdiskussion.....	43
Referenslista.....	46
Bilaga 1	50

1. Inledning

1.1 Problemformulering

Ett par klick på nätet - och mindre än 24 timmar senare hade Agendas redaktör Rolf Tardell fått en försändelse med Spice mot postförskott, helt lagligt. (Holmin, 2014).

Nätdrogen Spice har uppmärksammats mycket i samhället och i media det senaste året då flera ungdomar har påverkats negativt vid användandet. Nätdrogen Spice är inte en drog utan en mängd olika syntetiska cannabinoider (Drugsmart, 2014). Forrester & Haywood (2012) diskuterar vilka konsekvenser användandet av denna drog kan ge upphov till och den har bland annat lett till många allvarliga intoxikationsfall som varit intensivvårdskrävande. Det har även förekommit fall där syntetiska cannabinoider medverkat till dödsfall (Eliasson, 2015). Syntetisk cannabinoid som finns i Spice har också kopplats till ett ökande antal självmord i Tyskland (Ernst et al, 2012).

Det är inte ovanligt att det görs försök till att utveckla lagliga alternativ till olagliga substanser, men Spice har utvecklats i hög grad. För närvarande klassificeras cirka 15 nya substanser per år i Sverige och i takt därmed blir nät drogerna klassificerade som antingen narkotika eller hälsofarliga vara (SFS 1968:94; SFS 1999:42). Fram till en sådan klassificering kan nät drogen fortfarande säljas lagligt (Knudsen, 2014). Internet har blivit en form av marknad där Spice enkelt kan beställas hem från utlandet. Drygt ett dygn senare kommer preparatet hem i brevlådan, vilket gör det väldigt lättillgängligt för ungdomar att beställa hem. Under en dag tar Arlanda postterminal emot en kvarts miljon försändelser, vilket gör det svårt för personalen att selektera ut eventuella droger (Eliasson, 2013). Ungdomarna behöver alltså inte längre möta upp någon okänd människa och diskret köpa droger för att inte bli påkomna. Nu kan de sitta hemma och vänta på hemleverans. De uttrycker att det är lättare att få tag på Spice än på alkohol via en langare (Andersson & Lebedinski, 2013). Är drogens laglighet den avgörande faktorn till varför ungdomar använder Spice? Den legala drogen gör

ungdomars omgivning maktlös till ungdomars bruk och beställning av nätdrogen Spice. Det är en ständig katt- och råttalek att nå tillverkarna (Eliasson, 2013).

Ungdomars attityder till Cannabis och Spice håller på att förändras och bli allt mer tillåtande (Löfgren, 2014). I en rapport från CAN – *Centralförbundet för alkohol och narkotikaupplysning* (2014) framkommer det också att Spice användningen bland skolungdomar i grundskolan årskurs 9 och årskurs 2 på gymnasiet har ökat under de senaste åren i Sverige. Det är i dagsläget den andra vanligaste drogen som ungdomar i årskurs 2 på gymnasiet använder. Det framkommer även att användningen ser olika ut för tjejer och killar i årskurs 2 där det är fler killar än tjejer som använder drogen. Både Palamar & Acostas (2015) och Gutierrez & Coopers (2014) studier visar på att den typiska användaren av syntetiska cannabinoider är killar. Har könstillhörighet någon eventuell påverkan på attityden till Spice?

Det finns mycket forskning om ungdomars attityder till Cannabis, däremot har liknande studier inte genomförts om Spice eftersom att det är ett relativt nytt preparat och ständigt förnyas kemiskt för att inte klassificeras som olagligt. Spice är till skillnad från Cannabis laglig och istället för att gå och köpa Cannabis kan ungdomarna beställa hem Spice via internet. Media framställer Spice som något hälsofarligt, där användandet av drogen kan resultera i dödlig utgång. Cannabis framställs som en drog som påverkar kroppen vid regelbundet och långvarigt användande. Kan medias framställning innebära en skillnad beträffande synen på Spice gentemot Cannabis?

Detta arbete undersöker hur ungdomars attityder är till Spice i jämförelse med Cannabis. Det för att få en inblick i hur de ställer sig till lagen och även hälsoriskerna kring Cannabis och Spice. Vi har valt att fråga ungdomar över 18år i årkurs 3 i Helsingborg. Vi menar på att det är viktigt att fördjupa sig i ämnet och öka kunskapen om Spice genom att undersöka hur killars och tjejers attityder till Spice ser ut eftersom forskning visar att Spice fortsätter att öka. Med bättre förståelse och kunskap om Spice och andra nya lagliga substanser i socialt arbete, kan det förbättra det preventiva arbetet samt bemötande och information till föräldrar, skolor och ungdomar. Det är inte enbart viktigt för de som arbetar

inom det sociala fältet, utan även för allmänheten att ha kunskap om unga och unga vuxnas omgivning och miljö.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att undersöka hur gymnasieelever i årskurs 3, attityd är till Spice i förhållande till Cannabis i Helsingborg. Vi vill studera hur utbrett användandet av Spice är och om det finns eventuella könsskillnader när det gäller användning och attityd.

Våra frågeställningar är:

Vilken attityd har eleverna till Spice?

I vilken utsträckning använder eleverna Spice?

Finns det skillnad mellan tjejers och killars attityd till Spice och hur kan det i så fall förklaras?

2. Nätdrogen Spice- en bakgrund

I detta kapitel kommer vi att ge en kort beskrivning av nätdrogen Spice och Cannabis för att ge en grundläggande förståelse av hur Spice uppkom, vad det är för något, och vilken koppling drogen har till Cannabis.

2.1 Vad är Spice?

De senaste åren har det kommit nya droger till den svenska marknaden och en av dessa är nätdrogen Spice, även kallad K2. Spice är ett samlingsnamn för olika substanser som liknar drogen Cannabis. Den syntetiska drogen Spice är framställd för att ge ett liknande rus som Cannabis. Spice består av torkade växtdelar eller örter där det tillsätts syntetiska cannabionider med hjälp av lösningsmedel till exempel aceton. Cannabionider som tillverkas syntetiskt för att efterlikna Cannabis har verksamma kemiska sammansättningar som påverkar receptorer i hjärnan och ger en känsla av ett starkt rus. Spice kan kännas igen genom utseendet, som är torkade växtdelar. Preparatet förpackas oftast i en zip-påse som kan liknas vid en färgglad tuggummiförpackning (Callmyr, 2011). Priset för Spice ligger mellan 25- 50 kronor, vilket är ungefär halva priset jämfört med Cannabis. Dock kan priset variera beroende på vart i landet man bor.

Internet är idag en stor del av människors vardag och de flesta har på ett eller annat sätt tillgång till det. De senaste åren har näthandeln med syntetiska droger ökat i snabb takt och det som lockar köparna är att drogerna är lagliga alternativ till Cannabis, Amfetamin och Ecstasy. På så vis kan användarna finna ett medel för att uppnå liknande effekter utan att oroa sig för att begå brott (Health Canada, 2014). De som använder Spice är främst ungdomar som ofta skolkar (2-3 månaden) och som har vänner som röker, dricker sig berusade och/ eller har provat narkotika. De flesta som använt Spice har också använt annan narkotika så som Cannabis och Amfetamin (Leifman & Henriksson, 2013).

Internet har blivit en anonym marknadsplats med en global räckvidd. År 2013 fanns det totalt 280 stycken lagliga droger på den europeiska marknaden som fanns tillgängliga att köpa via internet, och över 700 sidor fanns åtkomliga

(Nygren, 2013). Nätdroger är inte enbart ett problem i Sverige utan också i hela Europa. EMCDDA (European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction) har gjort ett försök till att förstå fenomenet Spice samt kontrollera tillgängligheten i Europa. Enligt EMCDDA (2009) har nätdrogen Spice troligen funnits i Europa sedan år 2004, men det var inte förrän år 2007 som nätdrogen fick någon större uppmärksamhet.

De flesta syntetiska cannabinoider tillverkas i Kina och lanserades troligvis redan år 2000. De transporterar därefter vidare de syntetiska cannabinoiderna i stora volymer till andra länder. När preparatet kommit till Europa blandas substansen sedan ut med torkade örter som till exempel mynta, citronmeliss och timjan och därefter förpackas för att säljas vidare via nätbutikerna (Hasselgren, 2013).

EMCDDA många europeiska länder försöker hitta olika strategier för att kunna göra de lagliga substanserna olagliga redan innan de hunnit undersökas. Nya former av nätdroger upptäcks i snitt en gång i veckan, vilket gör det svårt att hinna med och testa varje ny kemisk sammansättning. Rumänien, Portugal, Irland och Österrike introducerade år 2009 nya lagar som gjorde det lättare att hantera distributionen av nya substanser (Sarpong & Jones, 2014). 2011 gjorde Sverige det möjligt för tull och polis att beslagta och förstöra vissa hälsofarliga substanser som ännu inte narkotikaklassats, enligt lag om förstörande av vissa hälsofarliga missbrukssubstanser (SFS 2011:111).

2.2 Hur påverkas kroppen vid användning av Spice?

Det verksamma ämnet i Spice, syntetiska cannabinoider påverkar således samma receptorer i hjärnan som det verksamma ämnet, THC i Cannabis gör. Effekterna och ruset som uppkommer vid användning av Spice blir därför liknande som vid Cannabisanvändning. Det kan till exempel bli att man känner sig avslappnad, trött samt känner sig illamående (Drugsmart, 2014). Eftersom att olika lösningsmedel, så som aceton tillsätts vid tillverkning av Spice, kan man också få andra effekter så som minskad muskelkontroll, sämre reflexer och ångest. Vid överdos finns också risk för njursvikt och i extrema fall kan den som konsumerar Spice drabbas av epileptiska anfall (World Drug Report, 2013).

2.3 Begrepp

Spice- är ett namn för olika substanser som efterliknar Cannabis, så kallade syntetiska cannabinoider som röks. Substansen ger ett liknande rus som Cannabis.

Cannabis- är ett samlingsnamn för både hasch och marijuana. Drogen härstammar från växten sativa som innehåller THC som utgör ett rus vid användning. Kan rökas, ätas eller drickas.

Syntetiska cannabinoider: Syntetiska cannabinoider som är det verksamma ämnet i Spice, är en psykoaktiv substans och en kemisk produkt som när den konsumeras ger liknande effekter som Cannabis.

Nätdrog- är ett samlingsnamn för substanser med psykoaktiva effekter som säljs över internet. Beteckningen används i allmänhet om nya substanser som inte är narkotikaklassade. Med nätdroger menar vi droger som säljs på internet som liknar narkotikaklassade droger där receptbelagda läkemedel inte är inkluderade.

3. Kunskapsläget

I detta kapitel presenterar vi utvalda delar av den tidigare forskning som gjorts om nätdrogen Spice samt perspektiv på genus och droger. I analysen jämför vi den tidigare forskningen med vår empiri och använder sedan genusteori för att förklara den eventuella könskillnaden. Studier som vi väljer att presentera kommer handla om hur länder i Europa förhåller sig till Spice och hur användningen ser ut både nationellt och internationellt. Studier som handlar om könsfördelning när det kommer till användandet av Spice kommer också att presenteras. För att kunna jämföra attityder både generellt och utifrån ett genusperspektiv väljer vi att ta del av studier gjorda på Cannabis, då de båda drogerna har samma verksamma ämne *Cannabionider* och för att det ännu inte gjorts liknande studier på Spice.

3.1 Internationellt och nationellt

Idag är Cannabis den vanligaste och mest använda drogen i världen, följaktligen blev också Spice populärt på kort tid. Cirka 146 miljoner människor världen över hade brukat cannabis under året 2005. Armenien hade lägst antal ungdomar och Tjeckien högst antal ungdomar som använt Cannabis (Forkby, Olausson & Turner, 2013). Det var främst av lättillgängligheten som gjorde att Spice blev populärt hos ungdomar och unga vuxna (Gunderson, Haughey, Ait-Daoud, Joshi, & Hart, 2012).

I en del länder som Irland och Polen, är användningen av lagliga substanser som efterliknar olagliga droger, mer förekommande hos ungdomar än vad andra droger är. I andra länder så som Storbritannien, Sverige och Litauen är substanserna minst lika förekommande som andra droger, bortsett från Cannabis som skiljer sig stort från andra droger (World Drug Report, 2013). Trots att Spice är känd som en Internetdrog, var det i över 27 EU-länder enbart 7 procent av de unga konsumenterna mellan åldrarna 15-24 som köpte lagliga substanser via Internet. Det visar sig att det var cirka 33 procent som köpte det i en specialiserad butik, 36 procent som köpte det på en fest och 54 procent som erbjöds substanser genom en vän (ibid).

Antal och utbud av droger har ökat i Europa. Sverige har lägst prevention avseende illegala droger i jämförelse med andra europeiska länder, samtidigt som den svenska staten har som högsta prioriterat att förhindra import av illegala droger. Studie visar på att 90 procent av de droger som importeras till Sverige kommer från ett annat europeiskt land, men att den största andelen droger som finns tillgänglig i Sverige är tillverkad i de södra delarna av Sverige (EMCDDA, 2013).

3.2 Användning av Spice och Cannabis

Sedan 1971 har CAN (Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning) årligen gjort undersökningar om drogutvecklingen i Sverige, där enkäter skickas ut till ett riksrepresentativt urval av elever i årskurs 9 och gymnasiet 2 år. I 2012-års enkät tillkom även frågor beträffande köp och användning av nätdroger (Leifman & Henriksson, 2013). CAN gjorde år 2014 en undersökning om ungdomars drog- och alkoholvanor i årskurs 9 och årskurs 2 på gymnasiet. Resultatet visade att nätdrogen Spice har ökat de två senaste åren bland både elever i grundskolans årskurs 9 och gymnasieskolans årskurs 2. I rapporten framkom det att drygt 2 procent av elever i årskurs 9 provat Spice, och bland elever i årskurs 2 på gymnasiet var det cirka 4 procent som provat Spice. För elever som går andra året på gymnasiet är Spice den näst vanligaste drogen och det är ungefär var tjugonde kille i gymnasieskolans andra årskurs som testat nätdroger.

Användning av lagliga substanser bland unga i USA framgår att vara mer än dubbelt så vanligt som bland unga i EU. I en stor enkätundersökning gjord i USA bland 15-16 åringar och 17-18 åringar framgår det att 8 procent respektive 11 procent någon gång har testat Spice. Liknande studier gjorda i Europa visar lägre siffror. I Storbritannien och Spanien var det lägst antal procent där 0,1 procent (16-64år) respektive 1 procent (14-18år) använt Spice. Högst antal ungdomar fanns i Tyskland, där 9 procent bland 15-19 åringar testat Spice. Det framkom även att en stor del av de 9 procenten var erfarna Cannabisanvändare (EMCDDA, 2013). Mer benägna att testa andra olagliga droger var ungdomar som började använda Cannabis i tidig ålder. De som använt Cannabis regelbundet sedan 16-17

års ålder löpte 92 gånger högre risk att testa andra droger än de som aldrig använt Cannabis (Fergusson et al, 2008). Enligt Leifman och Henrikssons (2013) forskningsrapport framkommer det att de flesta som använt Spice också har använt annan narkotika så som Cannabis och Amfetamin. I studien Perrone, Helgesen och Fischer (2013) påvisas det att de flesta som använde Cannabis använde Spice på grund av att undgå att begå brott och för att undvika positiva urinprover. Enligt Winstock och Barratt (2012) studie framgår det att 93 procent av de som använt Spice det senaste året skulle hellre föredragit att använda Cannabis.

3.3 Attityder till Cannabis

Andersson och Lebedinski (2013) skrev i en FoU (Forskning och utvecklingsarbete) rapport om högstadie- och gymnasieelevers attityder till Cannabis. Enligt ungdomarna som var med i undersökningen har Cannabis blivit ett mer öppet och känt fenomen. Högstadieeleverna ansåg att det var farligare med cigaretter än med Cannabis. Gymnasieeleverna uppfattade Cannabis som en relativt lätt drog som till stor del är socialt accepterad och uppgav även att Spice är en vanligt förekommande drog. Liknande uppfattning framkommer det i Bullocks (2004) studie, där 70 procent av studenterna menar att droger i allmänhet blivit allt mer tillåtet i samhället samt att det kommer ske en stor ökning. De flesta ungdomar hade en starkt negativ attityd till narkotika samtidigt som många ungdomar ansåg Cannabis som en mindre farlig och skadlig drog än annan narkotika. Trots denna attityd var det få som ville att Cannabis skulle legaliseras (Forkby, Olausson & Turner, 2013).

Ungdomarna i Andersson och Lebedinskis (2013) studie menar också på att det fanns en stor tillgänglighet till droger. Cannabis och Spice var enligt dem lättare att få tag på än vad det var att få tag på någon som langade alkohol. Enligt Forkby, Olausson och Turners (2013) rapport hade ungdomar en negativ inställning till alkohol och de menade att narkotika var bättre då alkoholen gör att människor tappar kontroll. I det förebyggande arbetet avseende narkotika uppfattade ungdomarna information från lärare och föräldrar som en form av

skräckpropaganda och de uppfattade även uppgifterna som falska (Andersson & Lebedinskis, 2013).

Bullock (2004) har följaktligen gjort en liknande studie på fyra olika universitet i Sverige, där hon fokuserar på universitetsstudenters användning av alkohol och droger, upplevda konsekvenser, attityder till användningen och kontrollåtgärder riktade mot användningen. I förekomst av droganvändning framkom det att 66 procent av studenterna ansåg att alkohol var ett större samhällsproblem än droger. 7 procent ansåg även att testandet av droger var en del av studentlivet. De studenter som inte använt droger hade valt att inte göra det för att det inte är bra för hälsan, det är beroendeframkallande, de var inte intresserade, de kan dö samt att de inte tycker om hur det kan påverka deras beteende.

3.4 Könsskillnader i användning

Winstock och Barratt (2012) påvisar i sin studie att könstillhörigheten var av betydelse för användandet av Spice och Palamar och Acostas (2015) samt Gutierrez och Coopers (2014) studier visar på att den typiska användaren av droger är killar.

Enligt Bullock (2004) finns det skillnader mellan tjejer och killars användande av droger, i synnerhet av Cannabis. Det var nästan dubbelt så många killar, (12,2 %), som tjejer, (6,9 %), som använt Cannabis under de senaste 12 månaderna. Likaså studier från CAN och en rapport från ESPAD om 16-åringars användning av Cannabis runt om i Europa, visar att det är fler killar än tjejer som använt Cannabis (Forkby, Olausson & Turner, 2013). En långvarig analys gjord i Sverige tyder på att bruket av Cannabis är relativt stabilt för killar och tjejer i termer av bruk och regelbundet bruk (Folkhälsoinstitutet, 2013). Däremot redovisar en studie gjord bland gymnasieelever i Göteborg att flickor visar på ett minskat användande, medan andelen pojkar som använt narkotika ökat. Cannabis är den klart dominerande drogen hos båda könen, men främst bland killar (Kungur, 2013).

Wagner, Stempluk, Ziberman, Barosso och Andrades (2007) studie visar på att tjejer istället konsumerar mer amfetamin och lugnande medel, det vill säga,

läkemedel som förskrivs, än vad killar gör. Likaså Bullocks (2004) studie visar på att fler tjejer än killar brukar receptbelagda läkemedel medan killar uppgav högsta andelar när det gäller bruk av droger, i synnerhet Cannabis.

3.5 Teori om genus och droger

Genus är ett begrepp som används för att urskilja vad som formar kvinnor och mäns sociala beteende (Hirdman, 2001). I tidigare studier är det påvisat att killar använder droger i större utsträckning än vad tjejer gör, därför kan forskning om genus i relation till droger vara ett sätt att förklara varför tjejer och killars attityder till droganvändning kan vara olika.

I samhället kan könen uppfattas som olika varandra och till och med uppfattas som varandras motsatser (Magnusson, 2003). I samhället finns det en större acceptans för pojkars alkohol- och narkotikaanvändande, med hänvisning till mansrollen där berusning är mer tillåtet. För tjejer däremot anses deras användning av rusmedel som ett starkare normbrott än vad det anses vara för killar. Däremot döljer tjejer sitt användande av narkotika i större utsträckning än vad killar gör (Laanements, 2002). Lindström (1995) menar att de kulturella värderingarna och de sociala strukturerna ger killar en större frihet, som kan resultera i att killar i större omfattning använder och utvecklar ett riskbeteende kring droger och alkohol.

Tjejer narkotika debuterar tidigare än vad killar gör. De uppnår även ett snabbare avancerat drogmissbruk. I ung ålder är det ungefär lika många killar och tjejer som testat/ använt droger, men i högre ålder är det nästan dubbelt så vanligt hos killar än vad det är bland tjejer (Johansson & Wirbing, 2005). Laanements (2002) menar att både killar och tjejer kunde dricka alkohol och röka hasch i grundskolan, men att tjejerna sedan successivt började dra sig undan och tänka mer på familjebildningar. Tjejerna började oroa sig mer för andras mående och missbruk.

Olika egenskaper appliceras dessutom på tjejer respektive killar. Tjejer beskrivs ofta som introverta och passiva medan killar beskrivs mer som aggressiva och utåtagerande. Dessa egenskaper kan sedan också visa sig i deras missbruk, då

tjejer inte sällan använder sig av mer lugnande medel och sömnmedel som berusningsmedel. Tjejernas missbruk utgör på grund av detta inte liknande problematik i samhället och för omgivningen, som killars missbruk av alkohol och narkotika kan utgöra (Kullberg et al, 2012).

4. Metod och metodologiska överväganden

I metodavsnittet kommer vi att beskriva vårt tillvägagångssätt, det vill säga vilken metod vi valt att använda för att utföra vår studie och uppnå vårt syfte. Vi kommer att föra en diskussion om vilka för- och nackdelar som finns med vårt val av metod och vad som är validiteten och reliabiliteten i metoden. Avsnittet kommer även beskriva hur vi valt att avgränsat oss under arbetets gång och även hur enkäten utfördes.

4.1 Val av metod

I vår studie var vår ambition att nå ut till en stor målgrupp och kunna säga något om i vilken utsträckning resultatet av det empiriska materialet kan generaliseras till andra grupper än de som kom att medverka. Vi ville att många respondenter skulle kunna delta så att vi kunde få en generaliserad uppfattning om vilka attityder ungdomar hade till nätdrogen Spice. Utifrån våra frågeställningar valde vi i denna studie därför att använda oss av en kvantitativ metod. Enligt Trost (2012) lämpar sig en kvantitativ metod för studier där syftet är att undersöka hur ofta, hur många eller hur vanligt något är. Att kunna förse sig med ett material som är både stort och brett är således målet med en kvantitativ undersökning. Genom den kvantitativa metoden kan en mer objektiv syn på ämnet fås dock beroende på vilka frågor som ställs. Forskningsresultatet uppfattas och tyds sedan utifrån ett generellt sammanhang (Bryman, 2012).

Hade vi istället valt att använda oss av den kvalitativa metoden hade vi kunnat uppnå en mer fördjupad kunskap utifrån deltagarnas perspektiv och en förståelse av exempelvis deras beteende, värderingar och åsikter. Eftersom vi inte ville skapa oss en djupare förståelse av materialet, utan kunna generalisera vårt insamlade data till en relevant population, lämpade sig kvantitativ metod bäst (Bryman, 2012). Enkäter inom den kvantitativa metoden och strukturerade intervjuer inom den kvalitativa metoden är däremot likartade i flera avseende. Med den kvalitativa metoden skulle det emellertid ta längre tid att administrera för

att uppnå en sådan generaliserad syn, än vad det skulle göra med enkäter. (ibid). Vårt mål var att skapa en bild av hur attityden till Spice ser ut bland ungdomar och i vilken omfattning drogen använts, inte att få en förklaring till varför det ser ut som det gör.

Vi valde således att använda oss av en enkät för att samla in vårt empiriska material. Det var en snabb metod att administrera i relation till den mängd respondenter vi hade som ambition att få svar från (Bryman, 2012). Enkäten medförde också fördelen att respondenterna kunde anpassa deltagandet efter deras egna behov, då de kunde besvara enkäten när de hade tid och möjlighet. Valet grundades även på att fånga in så många respondenter som möjligt, vilket inte skulle vara tänkbart med intervjuer. En begränsning med att använda sig av en enkät var att det kunde ske misstolkningar kring frågor som ställdes i enkäten samt att det inte heller fanns någon möjlighet för oss som bedrev studien att ställa följdfrågor för att ta del av fördjupade svar. Risk för internt bortfall är också vanligt vid användning av enkätstudier, vilket vi tog hänsyn till. Eftersom vi fanns närvarande under respondenternas deltagande fanns det möjlighet för oss att besvara eventuella frågor som uppstod.

4.2 Metodens förtjänster och brister

Under studiens gång har vi stött på både positiva och negativa konsekvenser av vårt val av metod. Förtjänsterna med vårt val av metod var att använda oss av en kvantitativ metod i form av en enkät för att kunna undersöka hur ofta, hur många och hur vanligt fenomenet Spice är hos ungdomar samt att få en mer objektiv syn till vårt ämne. Genom att kontakta rektorer och lärare för att nå ut till skolor och klasser kunde vi nå ut till våra en grupp av respondenter. Det var en smidig och effektiv metod att samla vår målgrupp till att besvara enkäten. Det som vi funnit till vår största nackdel var vårt tillvägagångssätt att nå ut till skolor och respondenter. Genom bekvämlighetsurvalet som innebär att få godkännande från skolor för att nå ut till våra respondenter var grundat på de antal skolor som godkände att vi besökte deras skola och elever. För att få tag skolor och respondenter valde vi att e-maila lärare och rektorer på skolorna och sedan vänta på godkännande. Dessvärre var det många skolor som inte besvarade våra e-mail.

Genom att e-mail ut förfrågan om att dela ut enkäterna på deras skolor gjorde eventuellt att fler svarade att de inte kunde ställa upp. Genom e-mail tog det längre tid att få svar samtidigt som vi fick färre respondenter än önskat. Vi kan därför inte som vi ursprungligen eftersträvade generalisera vårt resultat till Helsingborg stad som helhet. Om vi valt att ringa skolor hade vi kanske fått en bättre kontakt och möjlighet att motivera att vår studie skulle utföras i deras skola.

4.3 Urval och avgränsning

I urvalsprocessen valde vi att utgå från ett representativt urval- gymnasieelever årskurs 3, vilket innebär att en mindre population ska representera en större population för att det ska vara möjligt att generalisera den information som samlas in (Bryman, 2012). På grund av den etiska aspekten valde vi att enbart lämna ut enkäten till ungdomar som är över 18 år, i och med att de var myndiga och själva kunde bestämma över sin egen medverkan (Bryman, 2012; SFS 2003:460 § 16). Enkäten valde vi därför att dela ut till ungdomar i årskurs 3 på gymnasiet eftersom att denna population var 18 år och över samt relevant för vår undersökning då användare av nätdroger vanligtvis är mellan åldrarna 15-24 (Nilsson, 2014).

Val av gymnasieskolor och elever har skett utifrån ett bekvämlighetsurval. Bekvämlighetsurvalet består av ett urval som slumpmässigt finns tillgängligt för forskaren (Bryman, 2012). För att nå ut till den tänkbara populationen tog vi kontakt med skolrektorerna runt om i Helsingborg via mail för att få ett godkännande att dela ut enkäten till eleverna på skolan. Vi kontaktade både friskolor och kommunala skolor för att ta reda på vilka som kunde tänka sig att låta oss genomföra enkäten där. Därigenom kom vi också i kontakt med en lärare på en av skolorna som tillät oss att utföra studien i hennes klass. Vi fick totalt godkännande från två skolor att komma och utföra vår studie. Vi utgick således från de skolor och klasser som vi fick ett godkännande ifrån. I val av skolor som vi kontaktade, försökte vi välja skolor med teoretiska utbildningar och inte yrkesförberedande skolor, för att eftersträva en jämn spridning av kön i klasserna. Därav fanns det även önskemål från oss att utföra studien i klasser med samhällsvetenskaplig inriktning för att vi hade en idé om att dessa klasser är mer jämnt könsfördelade och att vi på så vis skulle få ett jämnt antal killar och tjejer.

Utifrån studiens omfattning har möjlighet inte funnits till att skapa ett stort material för att kunna jämföra ungdomars attityder till Spice mellan olika städer, olika skolor och heller inte mellan olika program. Därför valde vi enbart Helsingborgs kommun som ett undersökningsområde. För att ytterligare avgränsa oss valde vi i förhållande till antalet skolor som godkände att vi utförde studien hos dem, nå ut till ungefär 120 stycken respondenter. Studien utfördes på två olika gymnasieskolor varav en klass i den ena skolan och 3 klasser i den andra skolan. Sammanlagt blev det totalt 81 elever som valde att delta i studien, varav 53 tjejer och 28 killar.

Genom bekvämlighetsurval kan resultaten vara svåra att generalisera, då urvalet av respondenterna sker slumpmässig (Bryman, 2012). Eftersom vi avgränsat vårt urval till elever i årskurs 3 på gymnasiet i Helsingborgs stad, och inte kommer använda oss av jämförelser mellan inriktningar och skolor kommer vi kunna nå ett mer generaliserat resultat. Vi är dock medvetna om att vårt empiriska material inte är så omfattande och att det var få respondenter som deltog i vår studie i jämförelse med andra liknande undersökningar. Urvalets storlek kan enligt Denscombe (2009) i småskaliga undersökningar omfatta mellan 30-250 respondenter. Däremot kan det vara problematiskt att veta om de respondenter som besvarade enkäten är representativa för hela populationen och det är därför viktigt att vara försiktig med att generalisera resultatet. Utifrån de 81 elever som besvarade vår enkät jämfört med alla de elever som går årskurs 3 på gymnasiet i Helsingborgs stad, kommer vi inte kunna generalisera resultatet till alla elever som går i årskurs 3. Istället kommer vi att analysera resultatet med hänsyn till våra respondenter och eventuellt finna liknande tendenser i andra likartade studier.

4.4 Utformning av enkät

I formulering av enkätfrågor är det av vikt att anpassa språket samt undvika komplicerade meningsuppbyggnader och ordval. Vi har därför försökt att anpassa språket efter respondenternas ålder (Trost, 2012). Enkäten inleds med en klassifikationsfråga för att samla in en bakgrundsvariabel om eleverna, om de är kille eller tjej (May 2001). Vi har valt att inte använda oss av långa frågor dels för att minska att början av frågan glöms bort, men även för att frågorna inte ska

missuppfattas (Trost, 2012). Frågorna är utformade utifrån en neutral inställning där vi försökt att inte styra hur respondenterna bör svara. Antalet sidor har vi också försökt att begränsa, för att respondenterna ska ha kraft till att besvara samtliga frågor och minska risken för snabba och oärliga svar. För som Kylén (2004) skriver är antalet sidor av större vikt än antalet frågor.

Som svarsalternativ har vi valt att använda icke - öppna frågor på grund av den tekniska delen. Det blir då svårt att sammanställa och dra paralleller mellan svaren, men också eftersom att en del människor skriver utförligt och andra inget alls. Det kan vara svårt för respondenten att veta vad de ska svara när de är osäkra på vad de själv egentligen anser, och då är det lätt att de låter bli att skriva något alls (Trost, 2012). Vid frågor med fasta svarsalternativ behöver respondenten bara sätta ett eller flera kryss, vilket gör frågorna enkla att besvara och bearbeta (Kylén, 2004). Som svarsalternativ har vi varierande svar, både ja och nej frågor men också frågor med skalor för bedömning. Vi har två olika typer av skalfrågor. Den ena är en skala mellan 1-5 där 1 representerar ofarligt och 5 representerar dödligt. Den andra är mer en tvingad skala där alla 4 svarsalternativ är angivna med ord. Enkäten finns tillgänglig som bilaga.

Vi gick ut till de olika skolorna och delade ut enkäten. Innan vi delade ut enkäten berättade var vi kom ifrån, vad vi gjorde där, vad vår studie handlade om och att deras svar enbart kom att användas i studien samt information om deras frivillighet och anonymitet. Eleverna gavs sedan tid att besvara enkäten i den tid de behövde och hade de några frågor kunde de ställa dem till oss. För att underlätta vid inskrivning av resultatet samt undvika felskrivning och bortfall, numrerades också enkäterna innan de delades ut. Under utdelningen och under tiden eleverna besvarade enkäten var också läraren närvarande. Det fanns både fördelar och nackdelar med läraren var närvarande under tiden. Samtidigt som läraren har tystnadsplikt, har de också en anmälningsplikt, vilket kan ha påverkat elevernas svar. Det kändes som en trygghet för oss att ha läraren närvarande då vi kände att det fanns en större möjlighet att få elevernas uppmärksamhet och deltagande i enkäten.

4.4.1 Pilotstudie

För att öka vår studies validitet valde vi att utföra en pilotstudie, där fem respondenter valdes utifrån ett bekvämlighetsurval. En pilotstudie görs för att säkerställa att survey frågorna fungerar som man tänkt sig, men också för att undersökningen i sin helhet ska bli bra. Pilotstudien är extra viktig vid enkäter då det finns möjlighet att förbättra och ändra eventuella problem innan enkäten skickas ut Bryman (2012). Pilotstudien bidrog till en justering gällande frågorna 9-10 i enkäten (se bilaga 1).

4.5 Bortfall

Inför genomförandet av undersökningen hade vi som mål att nå ut till totalt sex klasser från tre olika gymnasieskolor. Enkäten beräknades därmed att delas ut till ungefär 120 respondenter. Vi skickade ut förfrågan till 7 olika skolor i Helsingborg och det var enbart två skolor som valde att delta i vår studie. Detta resulterade i att totalt 81 enkäter delades ut på respektive gymnasieskolor där svarsfrekvensen blev 100 procent. Därmed finns inget externt bortfall i denna studie bundet till de utdelade enkäterna. Det finns dock ett internt bortfall då en enkät inte hade besvarats på frågorna 4-5 som handlar om elevers antagande om faran kring Spice och Cannabis & 9-10 som handlar om hur omgivningen ser på faran kring Spice och Cannabis.

En möjlig påverkan till att det i studien inte förekommer något externt bortfall kan bero på att vi gick ut till skolorna och närvarande under deras deltagande. Detta kan ha gjort att respondenterna kände sig tvingade även om vi informerade dem att det var ett frivilligt deltagande. Likaså kan vår närvaro också ha skapat ett uppmuntrande av att delta. Tid var avsatt i samråd med läraren för elevernas deltagande för möjlighet att besvara på enkäten i lugn och ro.

4.6 Metodens validitet och reliabilitet

Trost (2012) skriver att man med validitet eller giltighet menar att instrumentet eller frågan skall mäta det den är avsedd att mäta. Reliabilitet handlar enligt

Bryman (2012) i grund om måttens och mätningarnas pålitlighet, det vill säga att studien ska kunna generera liknande resultat om den görs om. Vid formuleringen av enkäten var det viktigt hur vi utformade de frågor som vi hade tänkt ställa för att kunna besvara syftet och öka studiens validitet. Det var också av vikt att veta varför frågorna ställdes, vilka som skulle besvara dem och hur de skulle tolkas. Frågorna skulle vara utformade så att respondenten förstod dem och gjorde samma tolkning (May, 2001). För att öka validiteten i vår studie valde vi att göra en pilotstudie för att testa om vi fick svar på det som vi ville ha svar på, samt att frågorna var väl formulerade och att respondenterna förstod frågorna (Bryman, 2012). Det gav oss en möjlighet att kunna förändra och förtydliga frågor och svarsalternativ innan enkäten användes för att göra studien. Vi var också noga att se till så att inkodningen av materialet blev korrekt ifyllt i programmet SPSS (Statistical Package for the Social Sciences). För att få en hög reliabilitet var vi noga med att dokumentera vårt tillvägagångssätt så att forskningen ska kunna göras om och ge ett liknande resultat. Misstolkningar som kunde uppstå avseende frågorna i enkäten och som vidare kunde göra att tillförlitligheten minskade, hade vi en förhoppning om att pilotstudien skulle förebygga och kunna vara till vår fördel i utformningen av enkäten. Hänsyn till det låga antalet respondenter som deltog i studien måste också tas, då försiktighet med att generalisera resultatet ska beaktas.

I förhållande till ämnet och problemet försökte vi att vara neutrala och inte dömande. Vi hade inga värderingar när vi presenterade vår studie för att inte påverka våra respondenter. Eftersom att vi valde att använda oss av enkäter var vi i relation till respondenterna distanserade då vi inte visste vem som svarade vad, vilket vi hoppades kunde påverka tillförlitligheten positivt då det gav respondenterna en chans att vara uppriktiga. Däremot hade vi i åtanke att det kunde förekomma att eleverna underrapporterar, det vill säga rapporterar för låg konsumtion, eftersom att narkotikaämnet i sig är ett känsligt ämne samt att lärarna var närvarande vid besvarande av enkäten. Gentemot oss var respondenterna helt anonyma, men mellan respondenterna fanns det ingen anonymitet då de besvarade enkäten i varandras närvaro. Med det i åtanke fick vi räkna med att även motsatsen kunde förekomma, att de överrapporterar, vilket skulle kunna bero på att de vill imponera på sina kamrater.

4.7 Analys och bearbetning av materialet

När enkäterna hade fyllts i sammanställde vi all empirisk material i det statistiska programmet SPSS i ordning med de numrerade enkäterna. Med hjälp av detta program kodade vi sedan det insamlade materialet. Kodning av information innebär att man omvandlar den till siffror för att underlätta en kvantitativ analys (Bryman, 2012). Syftet med kodning är enligt Jönson (2010) att ordna materialet och synliggöra mönster och samband. Det empiriska materialet fördes sedan in efterhand vi fick svar så att vi fick en uppfattning om hur materialet såg ut och lättare kunde hitta systematiska fel som inläsaren kanske gjort samt så att vi kunde upptäcka otympligheter i koden som vi konstruerade (Trost, 2012). Kodningen av data utgör det första steget vid analys av ett insamlat material.

Vid analysen kan man tydligt se relationen mellan olika variabler (May, 2001). Det insamlade materialet sammanställdes sedan i form av stapeldiagram och cirkeldiagram för att förtydliga resultatet figurligt. I programmet valde vi att använd oss av *frequencies* för att presentera antalet killar och tjejer som deltagit i studien. Vi valde även att använda oss av *crosstabs* för att mäta sambandet mellan olika variabler, exempelvis kön och användning samt användning och legalisering. I korstabellerna framförs resultatet i både antal och procenttal för att underlätta jämförelsen av grupperna.

I vårt fall analyserade vi främst relationen mellan kön och attityd. Med hjälp av teori och tidigare forskning analyserade vi sedan vårt insamlade empiriska material.

4.8 Forskningsetiska överväganden

Vi har i vår studie berört ett ämne som kan vara känsligt och kännas privat för en del individer. Av den anledning har vi vid utdelningen av enkäten till respondenter tagit hänsyn till de fyra forskningsetiska principerna som Vetenskapsrådet (u.å) skriver om. Vilka är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet samt nyttjandekravet. Vi var tydliga med att redovisa och förklara för både lärarna och respondenterna för studiens ändamål och syfte innan enkäterna delades ut.

Enligt informationskravet underrättade vi respondenterna om, samt betonade vikten av att studien bygger på ett frivilligt deltagande och att de kan välja att avsluta besvara enkäten när de själva vill. Då vårt forskningsämne kan kännas påträngande och berör individens integritet, var det av betydelse att vara tydlig och förklara att enkäten var helt anonym och att inga personuppgifter skulle tas eller anges, vilket garanterade anonymiteten. Inga uppgifter om vilka skolor studien gjordes på skulle heller stå med, inte heller lämnas ut eller nämnas i resultatet. Då respondenterna var över arton år hade de själva rätt att bestämma över sin medverkan. Likaså var vi noga med att berätta att det empiriska materialet som vi samlade in endast kommer att användas för forskningsändamålet. De fick även information om vad det insamlade materialet skulle användas till samt hur resultatet skulle presenteras i studien (ibid).

4.9 Litteratursökning

I vår sökning efter relevanta studier och material relaterat till ämnet, valde vi att använda oss av sökdatorbaserna LUBsearch, ebschool samt Google. De sökord som vi har använt oss av är Spice, attitudes towards Spice, Cannabis, Attitudes towards Cannabis, nätdrogen Spice, attityder till Spice, Cannabis och attityder till Cannabis. När vi sökt efter relevant material till vårt teoriavsnitt har vi använt oss av följande nyckelord; genus, socialt arbete genus, droger genus samt narkotika genus.

4.10 Arbetsfördelning

Vi har under arbetets gång skrivit tillsammans majoriteten av tiden samt gemensamt varit ute på de olika skolorna och delat ut enkäten. Under samarbetet har vi arbetat med en öppen dialog om studiens olika delar. Alla uppsatsens olika delar valde vi att skriva gemensamt för att bådas tycke skulle inkluderas, för att språket skulle vara sammanhängande och för att ge möjlighet till diskussion. Däremot i sökning av tidigare forskning och metodavsnittet valde vi att dela upp arbetet för att sedan tillsammans gå igenom informationen.

5. Resultat och analys

Syftet med denna studie var att undersöka vilken attityd gymnasieelever i årskurs 3 hade till nättdrogen Spice, i vilken omfattning de använde drogen samt om det fanns någon eventuell genuskillnad i attityden till Spice. Empirin som presenteras i resultatavsnittet är sammanställda svar från enkätundersökningen. Enkäten blev utdelad till klasser i årskurs 3 på gymnasier i Helsingborg stad. I enkäten har eleverna fått besvara frågor om nättdrogen Spice samt frågor som ställde Spice i jämförelse med Cannabis. I resultatet kommer vi att tematisera svaren och frågorna utifrån användning, attityd och könsskillnader. Vi är väl medvetna om att det är få respondenter som medverkade i vår studie, men vi kan dock se liknande tendenser i vårt resultat i jämförelse med andra liknande studier.

Enkäten har delats ut till sammanlagt 4 klasser på 2 olika gymnasieskolor. Totalt var det 81 elever som deltog i vår studie varav svarsfrekvensen blev 100 procent. I tabellen nedanför redovisas antalet tjejer och killar som medverkat i studien. Resultatet visas i både antal och procenttal.

Antalet killar och tjejer som deltagit i studien

		Antal	Procent	Giltig procent	Kumulativ procent
Kön	Kille	28	34,6	34,6	34,6
	Tjej	53	65,4	65,4	100,0
	Totalt	81	100,0	100,0	

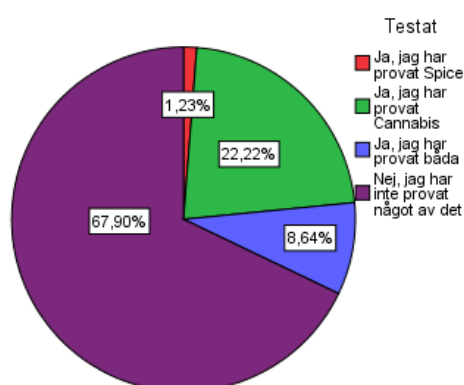
Tabell 1. Antalet killar och tjejer som deltagit, även i procenttal.

5.1 Spice- och Cannabisanvändning

I detta avsnitt kommer vi att redovisa hur Spice och Cannabisanvändningen ser ut bland eleverna. Tanken med temat är att skapa en grundläggande och omfattande bild av elevernas användning. Avsnittet ska således sedan knytas an med elevernas attityd till drogerna.

En sammanställning av siffrorna från de olika skolorna visade att cirka 1,2 procent av eleverna har provat enbart Spice, cirka 22,2 procent har enbart provat Cannabis och cirka 8,5 procent har provat både Spice och Cannabis. 67,9 procent av eleverna hade inte testat någon av drogerna. I enkätundersökningen framgick det att Cannabis var vanligare bland eleverna i jämförelse med Spice.

För att få en förtydligad bild av elevernas användning visar cirkeldiagrammet nedan antalet elever i procentform, som har använt antingen enbart Spice, enbart Cannabis, båda eller ingen av dem.

Figur 2. Elevernas användning av droger i procentform.

I jämförelse med CANs undersökning år 2014 som visade att 2 procent av elever i årskurs 9 och 4 procent av gymnasieelever i årskurs 2 någon gång använt Spice, visar vår undersökning på att 9,8 procent använt Spice bland gymnasieeleverna årskurs 3. Det visar att det var mer än dubbelt så många elever i vår studie som testat Spice i liknelse med CANs undersökning. Orsaken till varför vår studie visade på ett högre procenttal kan vara för att spridningen av respondenterna i CANs undersökning var rikstäckande och att de hade fler medverkande respondenter. Dessa faktorer kan ha påverkat deras resultat, då användningen av droger ser olika ut beroende på vart i Sverige respondenterna bor. Åldersspannet varierade också mellan CANs och vår undersökning. De undersökte åldrarna mellan 15-16 och 17-18 medan vi undersökte åldrarna mellan 18-19. Det kan också haft en påverkan i resultatet av studien, då den genomsnittliga debutåldern för narkotika preparat är cirka 17,5 år (CAN, 2014). Vår studie riktar sig enbart till Helsingborgs gymnasieelever och eftersom att de flesta förekommande droger i landet är producerade i södra delarna av Sverige (EMCDDA, 2013), kan det ha

en påverkan på hur både användning och attityd ser ut i Helsingborg till både Spice och Cannabis. Lättillgängligheten till narkotika kan på så vis öka vilket kan göra det lättare för elever i södra delarna i Sverige att få tag på det, samt komma i kontakt med det.

I undersökningen framkommer det att cirka 30 procent, det vill säga ungefär 25 elever hade provat Cannabis. Eftersom att Helsingborg har goda förbindelser till både Helsingör och Köpenhamn i Danmark kan även det skapa en tillgänglighet. Närheten till Christiania i Köpenhamn skapar ytterligare en möjlighet att få tag på Cannabis. I CANs riksundersökning framgår det att cirka 20 procent av personer i åldrarna 16-29 någon gång testat Cannabis. Hade vår studie omfattat fler respondenter, hade vår studie möjligtvis inte visat på så hög procenttal utan befunnit sig på liknande procenttal som CANs undersökning. Däremot visade CANs undersökning att användningen av Cannabis sjönk i stigande ålder. Eftersom att deras åldersspann var högre än vårt kan även det varit en faktor till att deras procenttal var lägre i jämförelse med vårt.

Ett avvikande resultat som framgick i studien, var att en som besvarade enkäten angett att den endast hade testat Spice utan att ha testat Cannabis. De andra eleverna som svarade att de hade testat Spice hade också testat Cannabis. Precis som i vår studie framgick det i EMCDDAs (2009) studie att de flesta personer som någon gång testat Spice är erfarna Cannabisanvändare. Vi kan inte påvisa att de elever som svarat att de både använt Spice och Cannabis är erfarna Cannabisanvändare. Men likväl kan vi utläsa ett samband, då majoriteten av de som testat Spice också använt Cannabis. En av anledningarna till varför personer som använt Cannabis övergår till att testa/använda Spice kan vara på grund av att Spice i jämförelse med Cannabis är lagligt. I studien Perrone, Helgesen och Fischer (2013) påvisas det att de flesta som använde Cannabis använde Spice istället som en metod för att undgå att begå brott och för att undvika positiva urinprover, vid Cannabisanvändning.

Av de elever som svarade att de testat Spice framkom att det vanligaste sättet att få tag på drogen var genom vänner utanför skolan, men det fanns även de elever som svarade att de fick tag på drogen via någon okänd eller på internet. I World drug Report (2013) beskrivs några av de vanligaste sätten att få tag på Spice, där

rapporten visar att enbart 7 procent beställde drogen via internet medan 54 procent blev erbjudna drogen via en vän. Hur kommer det sig att eleverna inte beställer Spice från nätet trots att det är ett enkelt och smidigt sätt att få tag på drogen? Handlar det om att de inte litar det som finns att beställa på internet, utan litar desto mer på en vän? Eller handlar det om att de inte vill att det ska komma hem i brevlådan så att de kan bli påkomna av sina familjer?

Som en kontrollfråga i enkäten skulle de elever som testat Spice besvara frågan, hur mycket 1 gram Spice kostar. Svaren varierade mellan 25-50 kronor, vilket överensstämmer med den information vi tagit del av. Prisskillnader kan dock uppstå beroende på var i landet man bor.

Bland de eleverna som inte testat Spice var det 67 elever som svarade att de inte skulle vilja prova det medan 5 elever svarade att de inte visste om de skulle vilja prova det. Av de elever som inte provat varken Spice eller Cannabis har i synnerhet inte testat Spice på grund av att de inte var intresserade av att testa, i följd av att drogen är skadlig för hälsan. Det skiljde sig en aning från vad elever som bara har provat Cannabis svarade, då deras främsta anledning var på grund av att det är skadligt för hälsan i följd av att de inte var intresserade. Svaresresultatet skiljer sig inte markant mellan de som testat Cannabis och inte testat någon av drogerna, men man kan utläsa att de anser olika om drogen. I Bullocks (2004) studie framkommer ett liknande resultat gällande varför studenterna inte testat droger. De flesta valde att inte använda droger på grund av hälsorisker, men även på grund av att de var rädda för att bli beroende. Hennes studie utgick desto mer från Cannabis vilket är känt för att vara beroendeframkallande och en inkörsport till andra droger, vilket kan ha varit en av anledningarna till varför inte så många svarade att de var rädda för att bli beroende i vår studie, då Spice inte är känt som en beroendeframkallande substans eller en drog som leder till vidare missbruk.

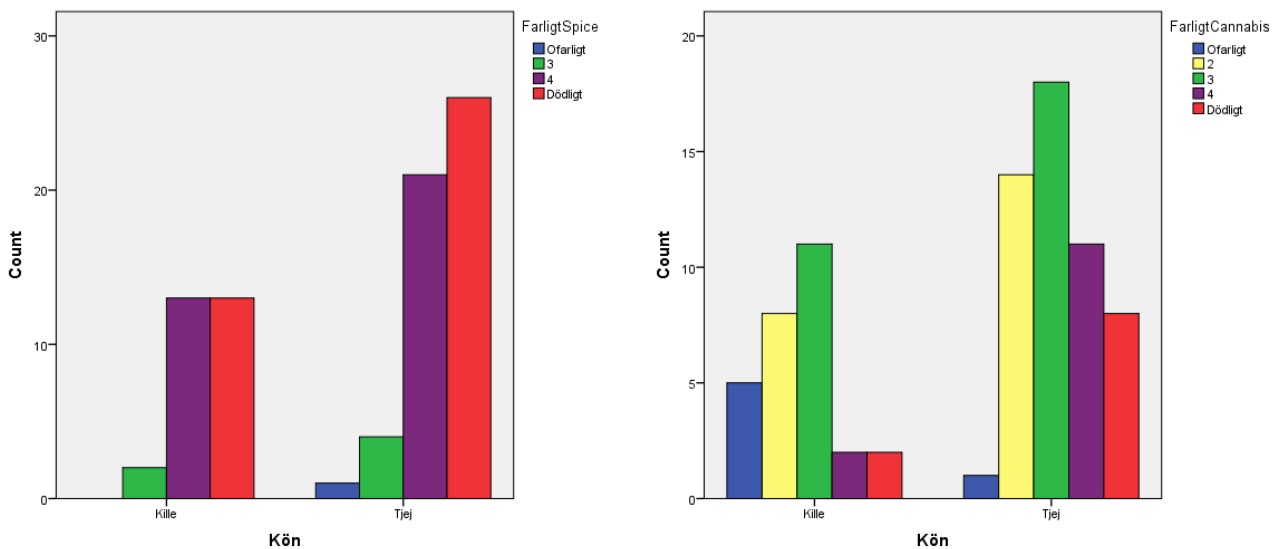
De elever som använt Cannabis angav i högre utsträckning att de inte skulle vilja prova Spice för att de är skadligt för hälsan medan de som inte testat Cannabis svarade att den främsta anledningen var att de inte är intresserade av att testa Spice. Det intressanta är att de som testat Cannabis i större utsträckning tar hänsyn till Spice skadlighet och att det är därför de inte vill testa det. Fast de olika svaren

kan likväl bero på att de elever som inte testat någon av drogerna inte känner sig intresserade och därför inte besvarar sig över drogens skadlighet.

5.2 Attityd till Spice och Cannabis

Avsnittet kommer att presentera elevernas attityd till Spice i förhållande till Cannabis. Tanken med temat är presentera vårt huvudsakliga syfte med studien, vilken attityd elever har till Spice. Det som kommer att beskrivas är hur farligt de anser att drogerna är, om det är av betydelse att andra använder Spice, inställning till legalisering av Spice och Cannabis samt vilken drog som anses vara mest ohälsosam och utgör det största samhällsproblemet.

För att förtydliggöra hur farligt eleverna antar att Spice och Cannabis är kommer stapeldiagrammen nedan illustrera elevernas svar på en skala mellan 1-5.

Figur 3. Killar och tjejers svar på hur farligt de antog Spice är. Det finns inga staplar för svarsalternativ 2 på farlighetsskalan på grund av att inga elever har angivit det svarsalternativ. Inga killar har heller besvarat att de anser att Spice är ofarligt, därför finns det enbart tre staplar på killarnas del.

Figur 4. Killar och tjejers svar på hur farligt de antog Cannabis är. Eftersom att alla de olika svarsalternativen blev valda finns det fler staplar i detta diagram än i figur 3.

I enkäten tillfrågades eleverna hur farligt de antog att Spice var på en skala från 1-5, där 1 representerar ofarligt och 5 representerar dödligt. Precis som figuren 3 ovan visar, antog majoriteten av eleverna att Spice var dödligt följt av en 4 på

skalan. Det var få som svarade en 3 på farlighetsskalan och det var endast en tjej som antog att Spice var ofarligt.

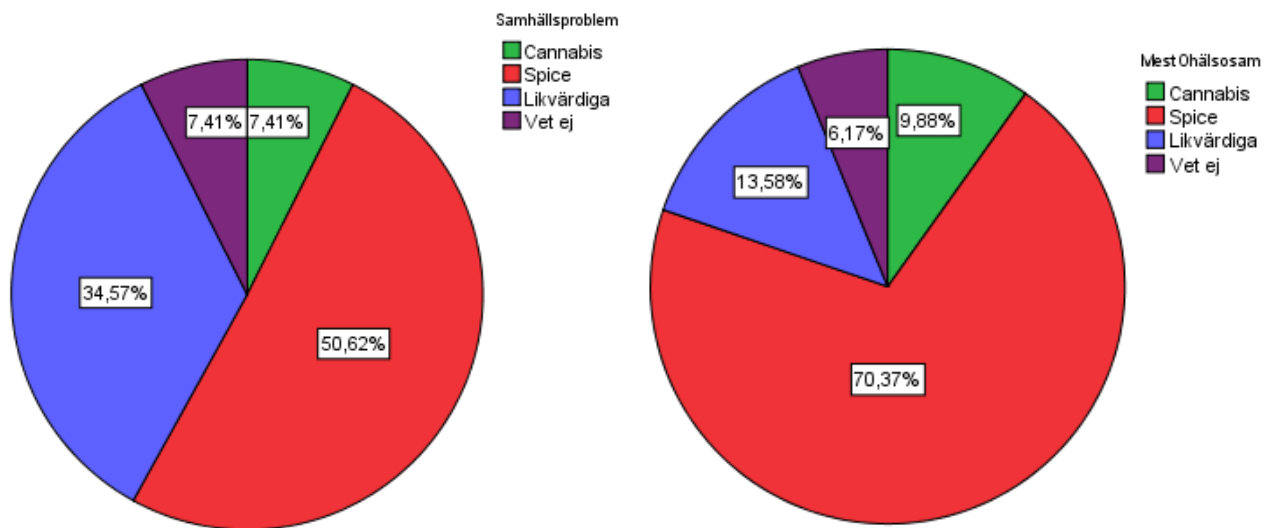
I frågan om hur farligt eleverna antog Cannabis var på en skala från 1-5 fanns det en större spridning i svarsalternativen, vilket tydligt kan ses i figur 4. Majoriteten av eleverna angav en 3:a på farlighetsskalan följt av en 2:a. Det fanns också några elever som antog att Cannabis var ofarligt, men det var några fler som förutsatte att Cannabis var dödligt. Man kan följaktligen se en klar skillnad i elevernas antagande kring faran och riskerna avseende de två drogerna. De antar att Spice är mer dödligt och har generellt en högre siffra på farlighetsskalan än vad Cannabis har. Antagandet kring Cannabis farlighet befinner sig mer i mitten på skalan. Likt Forkby, Olausson och Turners (2013) rapport har de flesta ungdomar en stark negativ attityd till narkotika, men samtidigt ansåg många att Cannabis var mindre farligt och skadligt än andra droger.

Då många av eleverna antog att Spice näst intill är dödligt, är det intressant varför de ändå väljer att testa drogen. I enkätundersökningen svarade 3 elever av de som testat Spice att de ofta tänker på de negativa effekterna som Spice kan ge, 4 elever svarade att de sällan tänker på de negativa effekter Spice kan ge och 2 elever svarade att de aldrig tänker på de negativa konsekvenserna.

Resultatet från dessa frågor visar på att majoriteten av eleverna ansåg att Spice var dödligt medan de flesta av eleverna svarade att Cannabis enbart låg på en 3:a på farlighetsskalan. Det visar att det finns en skillnad mellan synen på drogerna och att eleverna antar att Cannabis är mindre farligt än Spice. Studeras spridningen på Cannabis diagram kan det utläsas att elevernas svar varierar. Att de svarar olika på frågan kan bero på det som Bullock (2004) fick fram i sin studie, att Cannabis blir allt mer vanligare i samhället och därmed också mer tillåten. I hennes studie framgick det att 7 procent av ungdomarna tyckte att drogtestande är en del av studentlivet. På grund av att Cannabis blir allt mer tillåtet och vanligare i samhället ändras således attityden gentemot drogen, vilket kan påverka hur farlig man anser att drogen är.

I enkätundersökningen framgick det att de flesta eleverna ansåg att Spice var den drog i jämförelse med Cannabis som orsakar störst problem i samhället. Följande

kom svarsalternativet likvärdiga, att både Cannabis och Spice är ett samhällsproblem. Samma resultat framkom även i frågan om vilken av drogerna som eleverna ansåg vara mest ohälsosam. Spice ansåg nästan alla var mest ohälsosam, följt av att båda drogerna ansågs vara lika ohälsosamma. I de två cirkeldiagrammen nedan kan man se hur spridningen i procenttal ser ut, mellan elevernas svar på vilken drog de ansåg vara ett samhällsproblem och mest ohälsosam. Man kan urskilja att Spice är den drog de anser vara både ett större samhällsproblem och vara mest ohälsosam.

Figur 5. Antalet elever i procent som svarat vilken drog de anser utgöra ett samhällsproblem.

Figur 6. Antalet elever i procent som svarat vilken drog de anser vara mest ohälsosam.

En fråga som ställdes till de elever som inte testat Spice var om det hade någon betydelse för dem att andra i deras omgivning använder Spice. På den frågan svarade något mer än hälften, 52,8 procent, ja. 25 procent respektive 22 procent svarade nej eller vet inte. Det innebär att ungefär en fjärdedel av eleverna inte hade brytt sig om någon i deras omgivning hade rökt Spice. Det tyder på att dessa elever har en mer tillåtande och accepterande attityd till att andra använder drogen. Vi kan inte säga något om de som angivit svaret ”vet inte”, om de hade brytt sig eller inte om någon i deras omgivning använt Spice. Ett antagande som emellertid kan göras är att de inte tagit ställning till hur de förhåller sig till drogen och andras användning av denna.

I enkäten fanns ett påstående gällande *att människor i deras omgivning anser att Spice är farligare än vad det egentligen är*. Där svarade 35 procent respektive 42,5 procent av eleverna ”stämmer inte alls” och ”stämmer ganska lite”. Lika många procent, 11,3 svarade ”stämmer ganska mycket” och ”stämmer helt och hållet”. Det innebär att de flesta eleverna inte tycker att omgivningen överdriver farorna kring Spice. På liknande påstående gällande Cannabis, svarade eleverna mer varierat. Där 26,3 procent av eleverna svarade att det ”inte stämmer alls”, 30 procent svarade ”stämmer ganska lite”, 33,8 procent svarade ”stämmer ganska mycket” och 10 procent svarade ”stämmer helt och hållet”. Högre procent visas i svarsalternativen ”stämmer ganska mycket” och ”stämmer helt och hållet” i påståendet om omgivningens syn på Cannabis i jämförelse med Spice. Det är närmare hälften av eleverna som tycker att omgivningen både överdriver och underdriver. Resultatet påvisar att eleverna är mer tillåtande till Cannabis än vad de är till Spice, då de tycker att omgivningen i större utsträckning är benägna att överdriva hur farligt Cannabis egentligen är. Andersson och Lebedinski (2013) kom i sin studie fram till att ungdomar uppfattade information från lärare och föräldrar som skräckpropaganda och falsk. Detta kan tänkas vara en möjlig förklaring till varför många av elever ansåg att omgivningen överdrev faran kring Cannabis. Eftersom att Cannabis har funnits en längre tid samt att vissa länder har börjar legalisera drogen, medför detta att det blir fler som ifrågasätter propagandan om hur farlig Cannabis är. Spice däremot framställs och beskrivs som en dödlig drog där dödfall har rapporterats i media. Genom denna framställning får ungdomar kunskap och insikt om hur farligt Spice är. Av denna anledning kanske eleverna inte ifrågasätter eller kritiserar omgivningens antagande och påståenden om hur farligt Spice är.

Testat * Tycker du att Spice och/ eller Cannabis borde legaliseras (vara lagligt att använda)?

			Legaliseras				Total
			Ja, men bara Cannabis	Ja, båda	Nej, inget av dem	Vet ej	
Testat	Ja, jag har provat Spice	Antal	0	1	0	0	1
		% som testat	0,0 %	100,0 %	0,0 %	0,0 %	100,0 %
	Ja, jag har provat Cannabis	Antal	7	0	11	0	18
		% som testat	38,9 %	0,0 %	61,1 %	0,0 %	100,0 %
	Ja, jag har provat båda	Antal	5	0	2	0	7
		% som testat	71,4 %	0,0 %	28,6 %	0,0 %	100,0 %
	Nej, jag har inte provat något av det	Antal	2	0	45	8	55
		% som testat	3,6 %	0,0 %	81,8 %	14,5 %	100,0 %
Total		Antal	14	1	58	8	81
		% som testat	17,3 %	1,2 %	71,6 %	9,9 %	100,0 %

Tabell 7. Elevernas uppfattning utifrån om de testat de olika drogerna eller ej, huruvida Spice och/ eller Cannabis ska legaliseras (vara lagligt att använda).

I frågan om eleverna tycker att Spice och Cannabis borde legaliseras svarar 71,6 procent av dem att de inte vill att någon av drogerna ska bli olaglig respektive vara lagliga att använda. 17,3 procent av eleverna svarade att de enbart tycker att Cannabis ska legaliseras medan endast 1,2 procent (1 elev) svarade att de enbart tycker att Spice ska vara lagligt att använda. 9,9 procent svarade att de inte visste. Andra siffror framtagna av Europeiska kommissionen gällande legalisering av Spice, visar att 35 procent av ungdomar i åldrarna 15-24 tycker att samtliga nätdroger ska bli olagliga, medan 47 procent anser att nätdroger ska vara olagliga enbart om preparatet utgör en hälsorisk (Callmyr, 2011). Möjligtvis finns det en

skillnad på individernas tankesätt och syn till nättdroger beroende på vilket land man bor i.

I Forkby, Olausson och Turners (2013) rapport framgick det att ungdomarna i deras studie ansåg att Cannabis var en mindre farlig drog än annan narkotika. Vår undersökning visade likartat resultat då eleverna i denna ansåg att Cannabis var mindre farlig drog än Spice. Trots det svar de fick fram, ville inte ungdomarna att Cannabis skulle legaliseras. I vår studie framgår det att eleverna i större utsträckning anser att Cannabis skall legaliseras än att de anser att Spice skall vara lagligt. Om Spice hade blivit illegalt hade majoriteten av de elever som testat Spice inte fortsatt använda drogen. Enbart i en enkät framgick det att respondenten skulle fortsatt använda Spice om den blivit olaglig. Eftersom att Spice är tillverkat som ett lagligt substitut till Cannabis, visar vår enkät på att ingen av eleverna hade fortsatt använda Spice om det blivit olagligt. Vilket kanske förtydligar bakgrunden till varför eleverna valde att röka Spice. I Winstock och Barratt (2012) studie blev det uppenbart att lagligheten var av betydelse för användandet av Spice, då 93 procent av de som hade använt Spice det senaste året hellre skulle föredragit att använda Cannabis.

I en motsatt fråga gällande om eleverna hade använt Cannabis om det hade legaliserats, svarade 19 av eleverna att de hade använt Cannabis. Dock svarade de flesta av eleverna ”nej”, 39 stycken samt 23 stycken svarade ”vet inte”. Det visade sig att de 19 elever som svarade ”ja”, främst var elever som testat Cannabis och Spice som ville att Cannabis skulle legaliseras.

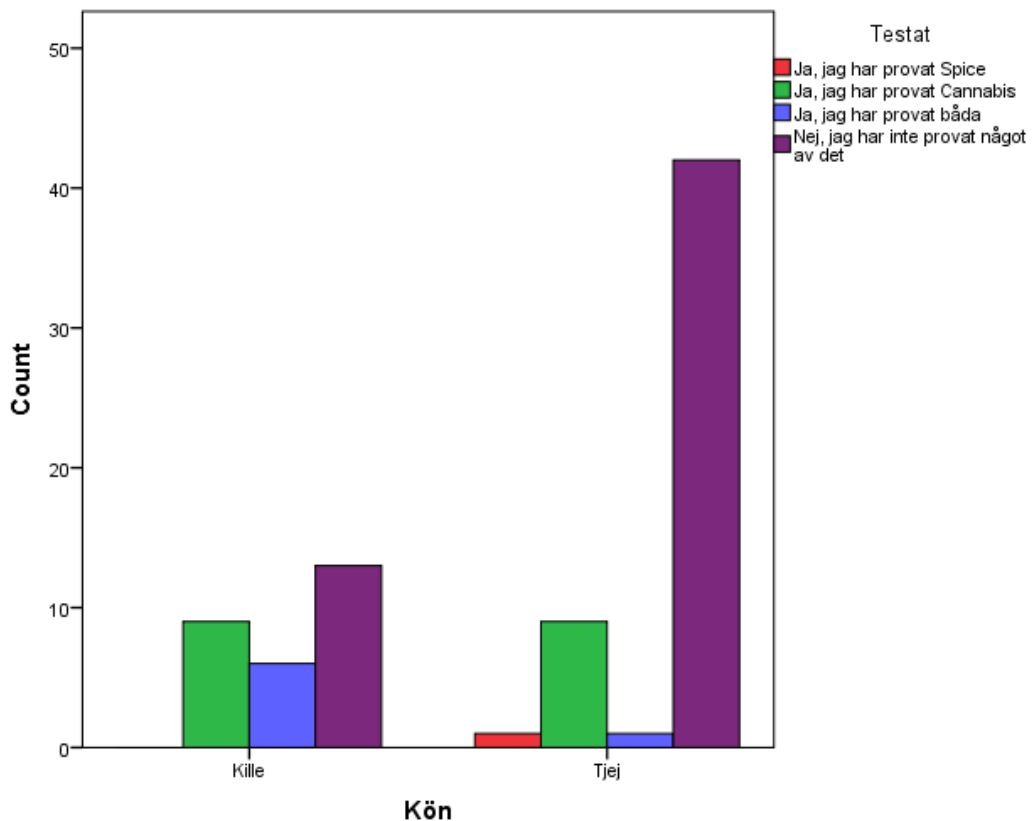
Utifrån det vi fått fram i vårt resultat kan vi ana skillnader i ungdomarnas attityd till de två drogerna. Löfgren (2014) menade på att ungdomars attityder till Cannabis och Spice håller på att förändras och bli allt mer tillåtande. Vår studie kan stödja utlåtandet om att attityden gällande Cannabis är mer tillåtande bland eleverna, medan attityden är negativ när det gäller Spice i vår undersökning.

5.3 Könsskillnader

Tanken med detta tema är att förtydliggöra och beskriva de könsskillnader som förekommer berörande användning och attityd. Avsnittet kommer åskådliggöra killar och tjejers lika och olika uppfattningar och tankar om Spice samt Cannabis. Vi kommer även diskutera resultatet med stöd av genusperspektiv.

5.3.1 Användning

Här kommer vi ta upp skillnader mellan tjejer och killars användning och i stapeldiagrammet nedan presenteras könsskillnaden i användningen av Spice och Cannabis.

Figur 8. Antalet killar och tjejer som testat respektive droger. Det finns ingen röd stapel på killarnas del i diagrammet på grund av att ingen utav killarna testat enbart Spice.

I figuren ovan kan vi således avläsa att det är fler killar än tjejer som testat både Spice och Cannabis. En anledning kan vara de kulturella värderingarna och de sociala strukturerna som ger killar en större frihet som kan resultera i att killar i

större omfattning utvecklar ett riskbeteende och börjar använda narkotika (Lindström, 1995).

Gällande elever som enbart testat Cannabis är tjejerna något högre antal. Det kan i och för sig bero på att det fanns fler antal tjejer som medverkade i vår studie. Även om det var fler tjejer än killar som medverkade, framkom det att det är fler killar än tjejer som testat Spice. Det kan utläsas genom att det är fler killar som rökt både Cannabis och Spice än vad det är tjejer som använt enbart Spice och både Spice och Cannabis. Som både Palamar och Acostas (2015) samt Gutierrez och Coopers (2014) studier åskådliggör, visar även vår studie på att den typiska användaren av syntetiska cannabinoider är killar. Liksom Kullberg et al (2012) skriver appliceras olika egenskaper på killar och tjejer, där killar i högre utsträckning accepteras att agera utåtagerande än tjejer, medan tjejerna oftast ses som tillbakadragna och mer passiva. Dessa egenskaper kan sedan påverka formen av missbruk. Det kan likväl vara så att tjejerna också döljer sitt bruk i större utsträckning än vad killar gör. Dessa faktorer kan vara en förklaring till varför det är fler killar än tjejer som använt droger, då det anses vara mer accepterat för killar än för tjejer att använda droger (ibid).

Forskning om genus visar också på att det är fler killar än tjejer som använder sig av narkotika. I yngre ålder är det oftast lika många killar och tjejer som använt droger men i högre ålder är det fler killar än tjejer (Johansson & Wirbing, 2005). Baserat på vårt material är det fler killar än tjejer som använt Spice och Cannabis, även om det nästan är dubbelt så många tjejer som medverkat i enkätundersökningen. Eftersom att eleverna är i åldern 18-19 år kan det vara som Laanements (2003) diskuterar att tjejerna har börjat dra sig undan och börjat fundera mer på familjebildande samt oro sig mer om andras rus än sitt egna.

5.3.2 Attityd till Spice och Cannabis

I denna del kommer killar och tjejers svar på attitydfrågorna att jämföras, vilket i sin tur kommer att förtydliga deras lika och olika attityder till de respektive drogerna.

I undersökningen framkom det att 4 stycken tjejer varav 10 stycken killar tycker att Cannabis ska legaliseras. Det fanns bara en tjej som tyckte att både Cannabis

och Spice skulle legaliseras. Majoriteten, 42 stycken tjejer och 16 killar tyckte att ingen utav drogerna skulle legaliseras. Det var enbart 6 tjejer och 2 killar som inte visste om de tyckte att någon av drogerna skulle legaliseras. Även här kan vi se att det är fler killar än tjejer som vill att Cannabis ska legaliseras. Däremot var det ingen av killarna som ville att Spice skulle legaliseras. Sett utifrån deras användning, kan man se en tydlig koppling till att killar visar mer acceptans till Cannabis och har en mer tillåtande och liberal attityd än vad tjejer har. Gällande Spice har både killarna och tjejerna likartade åsikter och attityd.

När det gäller hur farligt killarna och tjejerna antar att Spice är, var de överens om att Spice generellt ligger på en 4:a och en 5:a på farlighetsskalan. När det gäller hur farligt de tycker att Cannabis var skiljer sig dock resultatet lite. Tjejer antog att Cannabis var något farligare och angav siffrorna 3,4 och 5 medan killarna mer angav siffrorna 2 och 3. Detta visar också på att killar har en annan relation till riskerna av Cannabis användningen. Däremot kan resultatet sett annorlunda ut om fler killar hade medverkat i studien.

I tabellen nedan kan det utläsas hur många av killarna och tjejerna som ansåg hur farligt Spice samt Cannabis är på en skala 1-5.

Kön * Hur farligt antar du att Spice är på en skala mellan 1-5?

			Farligt Spice				Total
			Ofarligt	3	4	Dödligt	
Kön	Kille	Antal	0	2	13	13	28
		% av kön	0,0 %	7,1 %	46,4 %	46,4 %	100,0 %
	Tjej	Antal	1	4	21	26	52
		% av kön	1,9 %	7,7 %	40,4 %	50,0 %	100,0 %
Total		Antal	1	6	34	39	80
		% av kön	1,3 %	7,5 %	42,5 %	48,8 %	100,0 %

Tabell 9. Hur farligt killar och tjejer antar att Spice var, såväl i procenttal. Nummer 2 på farlighetsskalan är avvikande på grund av att ingen av killarna eller tjejerna valt detta svarsalternativ.

Kön * Hur farligt antar du att Cannabis är på en skala mellan 1-5?

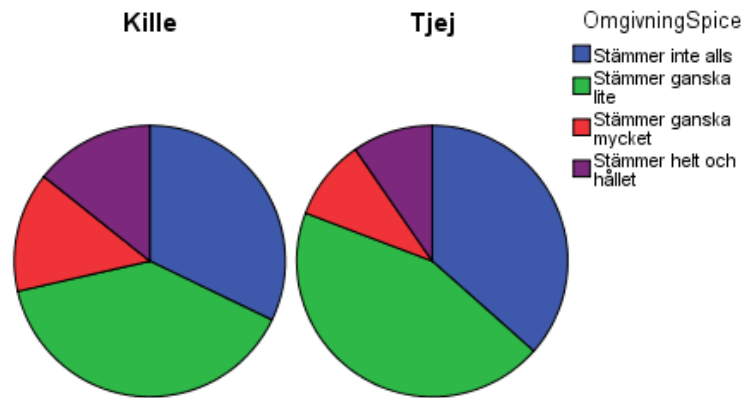
			Farligt Cannabis					Total
			Ofarligt	2	3	4	Dödligt	
Kön	Kille	Antal	5	8	11	2	2	28
		% av kön	17,9 %	28,6 %	39,3 %	7,1 %	7,1 %	100,0 %
	Tjej	Antal	1	14	18	11	8	52
		% av kön	1,9 %	26,9 %	34,6 %	21,2 %	15,4 %	100,0 %
Total	Antal		6	22	29	13	10	80
	% av kön		7,5 %	27,5 %	36,3 %	16,3 %	12,5 %	100,0 %

Tabell 10. Hur farligt killar och tjejer antar att Cannabis var, såväl i procenttal.

I frågan angående om eleverna hade använt Cannabis om det vore lagligt var nästintill jämt antal killar (10 stycken) och tjejer (9 stycken) som hade använt Cannabis om det vore lagligt. Då det var dubbelt så många tjejer än killar som deltog i studien, svarade majoriteten av tjejerna nej (27 elever). Däremot var det nästan lika många killar som svarade ja (10 elever) som nej (12 elever). Resterande visste inte om de skulle använt Cannabis om det vore lagligt.

Som ett samhällsproblem var de flesta tjejer (22 elever) och killar (19 elever) överens om att Spice var den drog som utgjorde störst problem i samhället. Däremot var det ungefär lika många tjejer som likaså svarade att både Spice och Cannabis (20 elever) utgav ett likvärdigt problem i samhället. Av killarna var det 8 stycken som angav samma svarsalternativ. Det var enbart 5 tjejer och 1 kille som svarade att enbart Cannabis var ett samhällsproblem.

I elevernas uppfattning kring hur farligt människor i deras omgivning anser att Spice är, visar cirkeldiagrammet nedan att killarna och tjejerna resonerade ungefär likartat. Ingen av eleverna ansåg att människor i deras omgivning överdrev om hur farligt Spice är.

Figur 11. Hur killar och tjejers svarade i procent på antagandet; Människor i din omgivning anser att Spice/ Rökmixer är farligare än vad det egentligen är.

5.4 Sammanfattning av resultat

Syftet med denna studie var att ta reda på hur attityder var till Spice bland gymnasieelever i årskurs 3 i Helsingborgs stad. Vi ville ta reda på hur utbrett användandet av Spice var och om det fanns eventuella könsskillnader både vad avser användning och attityd. Resultatet av undersökningen visade att det inte var av betydande mängd ungdomar som använt Spice. Det var totalt 8 stycken av 81 elever. Av de elever som inte hade testat Spice svarade eleverna att de inte gjort det på grund av att de inte var intresserade och för att det var skadligt för hälsan. De var fler killar än tjejer som använt sig av både Cannabis och Spice.

För att få fram attityden gentemot Spice ställde vi Spice och Cannabis i jämförelse. Gällande attityden kom vi då fram till att ungdomarna inte har en positiv och accepterande syn på Spice om man jämför med Cannabis där attityden var mer tillåtande. Således föreligger en tydlig skillnad vad avser ungdomarnas attityd gällande Spice i jämförelse med deras attityd gällande Cannabis. I studien var det inte lika många killar som tjejer som deltog, vilket gjort att vi inte kan

generalisera vårt material utifrån skillnaderna mellan könen, då resultatet kan varierat om det medverkat lika många killar som tjejer. Men vi kan ändå se en tendens att killarna har en mer tillåtande syn på Cannabis men att attityden gentemot Spice inte skiljer sig mellan killarna och tjejerna.

6. Slutdiskussion

I den avslutande diskussionen kommer vi att lyfta fram de resultat från studien som vi anser vara mest intressanta och som är relevanta för vidare diskussion. Avslutningsvis kommer vi att diskutera vilken relevans vår studie och nätdrogen Spice har i det sociala arbetet.

Eftersom att Spice och de nya nätdrogerna har uppmärksammats mer och mer i samhället och i media blev vi intresserade av att se vilken attityd ungdomar har till specifikt nätdrogen Spice. Innan vi utförde studien hade vi en uppfattning och en bild av hur vi trodde att det såg ut. Vi hade en tanke om att det var ett stort antal ungdomar som testat Spice och att det generellt skulle finnas en mer tillåtande attityd till drogen bland eleverna. Vår tanke och uppfattning kring ungdomars attityd och användning av Spice var grundad på media och förförståelse. Genom vår studie fick vi fram motsatta resultatet, där det visade sig att de var färre elever som hade testat Spice än vad vi trodde samt att attityden inte uttryckte sig lika tillåtande och accepterande som vi tänkt. Det som vi också tyckte var intressant och som förvånade oss var att ungdomarna har valt att använda Spice trots att de själva antar att det är farligt och till och med dödligt. Vi tror att det handlar om att kringgå lagen och inte behöva oroa sig för att åka fast. Möjligheten att undvika lagbrott kan vara faktorer som genererar en tillåtande syn, trots riskerna som drogen kan medföra. Vi blev likaså förundrade över att det ändå var så många som inte hade brytt sig eller inte visste om de skulle bry sig om det hade funnits människor i deras omgivning som använt Spice, även om de antog att det var dödligt. Detta ter sig för oss ganska skrämmande och genererar en ny frågeställning; hur engagerade är vi i andra människor? Hur mycket bryr vi oss om andra? För att dra ytterligare en konklusion av vår undersöknings resultat, trots vårt begränsade antal respondenter, slår oss tanken hur unga och unga vuxna i framtiden kommer ställa sig till hälsofarliga substanser och droger och vad detta kommer att innebära för folkhälsan.

Det var också förvånansvärt många av eleverna, cirka 42 stycken av 81 elever som kunde tänka sig att använda Cannabis om det hade legaliserats i Sverige. Ungdomarnas tankar kring drogen kan möjligtvis ha influerats av andra länders

legalisering av Cannabis. Ungdomarnas attityd och tankar kring legalisering av Cannabis och Spice belyser och ger oss en bild av att den olagliga drogen anses ofarlig och den lagliga versionen anses farlig. En förklaring till detta förvånansvärda och komplexa resultat kan vara att ungdomarna är medvetna om innehållet och framställningen av drogerna och därefter drar slutsatsen om dess faror. Den propagandan som förts om hur farligt Spice är har blivit bekräftad genom rapporterade dödsfall, därför har kanske inte ungdomarna ifrågasatt det som sagts. Däremot har den propagandan som fördes om Cannabis inte levt upp till det som angivits. På grund av det och att det är allt fler länder som legaliserar Cannabis kan det ge upphov till ovisshet och tro om drogen är ofarligt. När eleverna besvarade enkäten blev vi tillfrågade om hur farligt Cannabis och Spice egentligen är. Vi fick då en uppfattning om att det finns en stor kunskapslucka hos eleverna. Är det så att eleverna enbart antar hur farligt det är utifrån rykten, förförståelse och media? Det är en av anledningarna till att det inom preventionsarbete är viktigt att tilldela tydlig information till ungdomar och elever om hur droganvändning kan påverka människan både psykiskt och fysiskt samt uppdatera dem om de nya hälsofarliga substanserna. Därför kan vi också se att vår studie är av relevans och vikt för socialt arbete, då vi fått en fram en bild av ungdomarnas användning och attityd till Spice. Med bättre förförståelse och kunskap om Spice och andra nya lagliga substanser i socialt arbete, kan det förbättra bemötande och information till föräldrar, skolor och ungdomar. Det är inte enbart viktigt för de som arbetar inom det sociala fältet, utan även för allmänheten att ha kunskap om unga och unga vuxnas omgivning och miljö. Det är även av betydelse att uppdatera sig som socialarbetare kring nya substanser som ständigt tillkommer och förnyas för att kunna arbeta med dessa frågor i samhället. Precis som andra tidigare preparat och hälsofarliga substanser som försvunnit på grund av att det ständigt tillkommer nya droger, kommer eventuellt även Spice försvinna och ersättas.

Med denna studie hade vi en förhoppning om att förstå fenomenet Spice bättre och om hur ungdomarna tänker kring det. Enligt oss fanns en stor kunskapsbrist kring området som blev bekräftat när vi skulle söka information och tidigare forskning. Det fanns betydligt mer forskning om hur användningen ser ut både nationellt och internationellt, men det fanns däremot inte mycket forskning kring

hur vuxna och unga ställer sig till de nya syntetiska drogerna. Det är av stor betydelse att ta del av ny forskning om dessa droger oavsett inom vilket område man arbetar inom som socialarbetare. Framförallt är det av vikt för socialarbetare och andra aktörer inom skola/vård/hälsa/omsorg som möter unga människor i sin tjänsteutövning.

Under arbetets gång har vi stött på delar av ämnet som vi hade tyckt var intressant att forska vidare på. Genom studiens resultat har vi funnit flera frågeställningar som vi anser är av betydelse att undersöka. Det finns mycket kvantitativ data tillgänglig kring användning av Spice men det finns dessvärre inte forskning i samma utsträckning om hur ungdomarna tänker kring det eller hur de ställer sig till nya lagliga substanser som ersätter olagliga substanser. Tanken med studien från början var att göra en kvalitativ studie, då det hade varit av intresse att undersöka och djupare förstå varför ungdomarna väljer att använda hälsofarliga ämnen så som till exempel Spice. Det finns mycket frågor bakom det material vi har samlat in som hade kunnat besvaras genom mer ingående studier om ungdomar och unga vuxnas tankar och attityder till nya lagliga substanser som ständigt förnyas. Det hade varit intressant att studera hur föräldrars inställning är till dessa nya preparat och hur de tänker och hur de tror användning och attityd ser ut bland ungdomar och unga vuxna.

Det hade det varit av intresse att ta del av en liknande studie, där fokus ligger på att studera och jämföra förekomst och attityd både mellan storstad och mindre orter och mellan olika gymnasieutbildningar. En annan idé är att studera om det finns några eventuella skillnader mellan teoretiska utbildningar och yrkesutbildningar vad avser attityder och användande.

Som en sista idé till fortsatt forskning hade varit att studera djupare om lagligheten spelar någon roll för användandet av Spice. Eftersom att Spice är en laglig version av Cannabis, skulle då Spice försvunnit om Cannabis hade legaliserats?

Referenslista

- Andersson, Björn & Lolo Lebedinski (2013) ”... men ingen berättar om de fula sidorna...”. Göteborg: Länsstyrelsen i Västra Götalands län
- Bryman, Alan (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber
- Bullock, Sandra (2004) *Alcohol, drugs and student lifestyle*. Stockholm: SoRAD
- Callmyr, Magnus (2011) *Nätdroger & RC- droger*. Örebro: Elenki
- CAN (2014) *Drogutvecklingen i Sverige 2014*. Stockholm: Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning
- Denscombe, Martyn (2009) *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur
- Drugsmart (2014) “Nätdroger” (elektronisk)
[<http://www.drugsmart.com/fakta/natdroger/>. Hämtat: 2015-03-12.]
- Eliasson, Ulf (2013) Ständig katt- och råttalek. *Alkohol & narkotika*, 4 (13): 11-12.
- Eliasson, Ulf (2015) Kunskapen om spice-relaterade dödsfall begränsad. *Alkohol & narkotika*, 2(15): 22-24.
- EMCDDA (2009) *Understanding the ‘Spice’ phenomenon*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.
- Ernst, L., K. Krüger, R. Lindigkeit, H.M. Schiebel & T. Beuerle (2012) Synthetic cannabinoids in ‘spicelike’ herbal blends: first appearance of JWH-307 and recurrence of JWH-018 on the German market, *Forensic Science International*, 222 (1-3): 216-222.
- Forkby, Torbjörn, Solveig Olausson & Russell Turner (2013)
Cannabisanvändning bland ungdomar. En sammanställning av forskning för en kunskapsbaserad prevention. Göteborg: Länsstyrelsen i Västra Götalands län

- Forrester, Mathias B & Tracy Haywood (2012) Geographic Distribution of Synthetic Cannabinoid Exposures Reported to Texas Poison Centers. *American Journal of Drug & Alcohol Abuse*, 38 (6): 603-608.
- Gunderson, E.W., H.M. Haughey, N. Ait-Daoud, A.S. Joshi & C.L. Hart (2012) "Spice" and "K2" herbal highs: A case series and systematic review of the clinical effects and biopsychosocial implications of synthetic cannabinoid use in humans. *The American Journal on Addictions*, 21 (4): 320-326.
- Gutierrez, K & T. Coopers (2014) Investigating correlates of synthetic marijuana and Salvia use in light and intermittent smokers and college students in a predominantly Hispanic sample. *Experimental and Clinical Psychopharmacology*, 22 (6): 524-529.
- Hasselgren, Staffan (2013) Allt fler nya substanser. *Alkohol & Narkotika*. 4(13): 14-15.
- Health Canada (2011) *Canadian Alcohol and Drug Use Monitoring Survey: Summary of Results for 2011*. (elektronisk) [http://www.hc-sc.gc.ca/hc-ps/drugs-drogues/stat/_2011/summary-sommaire-eng.php. Hämtat: 2015-05-12.]
- Hirdman, Yvonne (2001) *Genus- om det stabila föränderliga former*. Malmö: Liber
- Holmin, Maria (2014) *Så lätt köpte agenda Spice*. (elektronisk). Sveriges Television [<http://www.svt.se/nyheter/inrikes/sa-latt-kopte-agenda-spice>. Hämtat: 2015-05-12.]
- Jönson, Håkan (2010) *Sociala problem som perspektiv. En ansats för forskning och socialt arbete*. Malmö: Liber
- Kungur, Ulla (2013) *Skolelevs drogvanor 2013*. Göteborg: Göteborg Stad Social resursförvaltning
- Knudsen Kai (2014) "Intoxikation och missbruk - Spice" (elektronisk). [<http://www.internetmedicin.se/page.aspx?id=5718>. Hämtat: 2015-03-10.]

- Kylén, Jan-Axel (2004) *Att få svar: intervju, enkät, observation*. Stockholm: Sanoma Utbildning
- Laanements, Leili (2002) *Skapande av femininitet- om kvinnor i missbruksbehandling*. Lund: Socialhögskolan
- Leifman, Håkan & Clara Henriksson (2013) *Ungdomar som använder nätdroger- vilka är det? Empiriska analyser av skolelevers drogvanor med fokus på nätdroger*. Stockholm: Centralförbundet för alkohol och narkotika upplysning
- Lindström, Peter (1995) Tonårspojkars brottslighet. I Bolin, Göran & Lövgren, Karin (red). *Om unga män*. Studentlitteratur: Lund
- Löfgren, Fredrik (2014) "Cannabis och Spice" (elektronisk).
[<http://www.lansstyrelsen.se/kalmar/sv/kalender/2014/Pages/cannabis-och-spice-2811.aspx>. Hämtat: 2015-03-15.]
- Magnusson Eva (2003) *Genusforskning inom psykologi - Bidrag till psykologisk teori och praktik*. Bollebygd: Prinfo Alfredsson
- May, Tim (2001) *Samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur.
- Nilsson, Johanna (2014) "Information om alkohol och andra droger" (elektronisk).
[<http://www.hoganas.se/Documents/Tillf%C3%A4lliga%20filer/Droginformation%20till%20f%C3%B6r%C3%A4ldrar.pdf>. Hämtat: 2015-03-13.]
- Nygren, Peter (2013) Ökande utbud av nätdroger. *Alkohol & Narkotika*, 4(13): 4-6.
- Palamar, JJ & P. Acosta (2015) Synthetic cannabinoid use in a nationally representative sample of US high school seniors. *Drug Alcohol Depend*, 1(149): 194-202.
- Perrone, D., R.D. Helgesen & R.G. Fischer (2013) United states drug prohibition and legal highs: How drug testing may lead cannabis users to spice. *Drugs: education, prevention and policy*. 20 (3): 216-224.

Sarpong, I & F. Jones (2014) A critical analysis of national policy relation to legal highs. *Nurs Stand*, 2(28): 35-41.

SFS 1968:94. *Narkotikastrafflag*

SFS 1999:42. *Lag om förbud mot vissa hälsofarliga varor*

SFS 2011:111. *Lag om förstörande av vissa hälsofarliga missbrukssubstanser*

Statens folkhälsoinstitut (2013) *2013 National report (2012 data) to the EMCDDA*. Sverige: Swedish National Institute of Public Health

Trost, Jan (2012) *Enkätboken*. Lund: Studentlitteratur

UNODC (2013) *World drug report 2013*. Wien: United Nations Office on Drugs and Crime

Vetenskapsrådet (u.å) *Forskningsetiska principer inom humanistisk samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet

Wagner, G. A., V.D Stempliuk, M.L. Zilberman, L.P. Barroso & A.G. Andrade (2007) Alcohol and drug use among university students: gender differences. *Rev Bras Psiquiatr*, 29(2): 123-129.

Winstock, A. R., & M.J. Barratt (2013) Synthetic cannabis: A comparison of patterns of use and effect profile with natural cannabis in a large global sampel. *Drug and Alcohol Dependence*, 131(1-2): 106-111.

Bilaga 1

Enkät angående ungdomars attityder till Spice

Enkäten ingår i en C-uppsats i Socionomutbildningen vid Lunds universitet av
Lovisa Stiverius och Rebecka Norberg

1. Är du:

Kille

Tjej

2. Har du någon gång provat Spice/rökmixer eller Cannabis?

Ja, jag har provat Spice/rökmixer

Ja, jag har provat Cannabis

Ja, jag har provat båda

Nej, jag har inte provat något av det

Vet ej

**3. Tycker du att Spice/rökmixer och/eller Cannabis borde legaliseras
(vara lagligt att använda)?**

Ja, men bara Cannabis

Ja, men bara Spice/rökmixer

Ja, båda

Nej, inget av dem

Vet ej

4. Hur farligt antar du att Spice/rökmixer är på en skala från 1-5?

Ringa in eller kryssa över ditt svarsalternativ

1= ofarligt 2 3 4 5=dödligt

5. Hur farligt antar du att Cannabis är på en skala från 1-5?

Ringa in eller kryssa över ditt svarsalternativ

1= ofarligt 2 3 4 5=dödligt

6. Hade du använt Cannabis om det vore lagligt?

- Ja
- Nej
- Vet ej

7. Vilka/ vilken av drogerna anser du vara mest ohälsosam?

- Cannabis
- Spice/rökmixer
- Likvärdiga
- Vet ej

8. Vad anser du ger störst problem i samhället, cannabis och/eller Spice/rökmixer?

- Cannabis
- Spice/rökmixer
- Likvärdiga
- Vet ej

9. Människor i din omgivning anser att Spice/rökmixer är farligare än vad det egentligen är?

- Stämmer inte alls
- Stämmer ganska lite
- Stämmer ganska mycket
- Stämmer helt och hållet

10. Människor i din omgivning anser att Cannabis är farligare än vad det egentligen är?

- Stämmer inte alls
- Stämmer ganska lite

- Stämmer ganska mycket
- Stämmer helt och hållet

Om du svarat **JA**, att du har provat Spice/rökmixer, svara på frågorna 11-14

Om du svarat **NEJ**, att du inte har provat Spice/rökmixer, svara på frågorna 15-

17

11. Hur får du tag på Spice/rökmixer?

Du får välja mer än ett svarsalternativ om du fått eller köpt av flera

- Familj/släkt
- Pojk- flickvänner
- Vänner utanför skolan
- Vänner i skolan
- Internet
- Någon okänd
- Utomlands
- Vet ej

12. Hur mycket kostar 1 gram Spice/ rökmixer?

Svar: _____

13. Tänker du någon gång på de negativa effekterna Spice/rökmixer kan ge?

- Ja, ofta
- Ja, sällan
- Nej
- Vet ej

14. Hade du fortsatt använda Spice om det blivit olagligt?

- Ja
- Nej
- Vet ej

15. Skulle du vilja prova Spice/ rökmixer?

- Ja
- Nej
- Vet ej

**16. Vilken är den främsta anledningen till att du ej provat Spice/
rökmixer?**

Kryssa i ett alternativ

- Farligt för hälsan
- Rädd för hur det skulle påverka mitt humör
- Rädd för att bli beroende
- Rädd för vad allmänheten skulle tycka
- Det kostar för mycket
- Vet ej var jag kan få tag på det
- Ej intresserad

**17. Har det någon betydelse för dig om andra personer använder
Spice/rökmixer?**

- Ja
- Nej
- Vet ej

Tack för att du besvarade enkäten!!! 😊